

№91
2019

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 91

Вінниця
ТОВ «ТВОРИ»
2019

П 78 Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – Вип. 91. – 270 с.

Збірник наукових праць, присвячений актуальним проблемам вищої освіти в умовах євроінтеграційних освітніх змін. У збірнику представлено теоретико-методологічні засади формування творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця у закладах вищої освіти; проблеми актуалізації і розвитку духовно-моральної особистості; інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних фахівців; напрями вдосконалення змісту та методів підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів на концептуальних засадах «Нової української школи».

Для широкого кола освітян, науковців, усіх, хто цікавиться інноваційними технологіями в освіті.

Збірник входить до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН від 24.10.2017 № 1413), в яких можуть бути опубліковані результати дисертаційних робіт у галузі педагогіки на здобуття ступенів доктора наук, кандидата наук та доктора філософії.

Головний редактор: Завалевський Ю. І., д-р пед. наук, професор.

Редакційна колегія:

Гончарова Н.О. – канд. пед. наук; Дубасенюк О.А. – д-р пед. наук, професор, почесний член НАПН України; Євтух М.Б. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ельборт О.М. – д-р пед. наук, доцент; Жалдак М.І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Івденко Ю.В. – канд. пед. наук (відповідальний секретар); Клецький Н.І. – д-р пед. наук, професор; Кременський Б.Г. – д-р пед. наук, доцент; Луговий В.І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Луца О.І. – д-р філос. наук, професор; Ляшенко О.І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Олійник В.В. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Пальгурська Йозеф – доктор habilitation, доцент, професор Варшавського університету (Польща); Прокопенко І.Ф. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Радкович В.О. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Сафонов Ю.М. – д-р екон. наук, професор (заступник головного редактора); Удалова О.Ю. – канд. пед. наук, доцент; Чайковський А.С. – д-р істор. наук, професор.

Відповідальні за випуск: Вознюк О.В., – д-р пед. наук, доцент; Івченко Ю.В. – канд. пед. наук; Мороз М.О. – канд. пед. наук.

Адреса редколегії: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, каб. 319, тел: (044) 248-23-09, E-mail: p_education@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22200 – 12100ПР від 08 липня 2016 року.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 3 від 27 березня 2019)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються.

ЗМІСТ

Андрійчук О. І. Готовність учителів історії до формування складників історичної компетентності учнів (за результатами анкетування вчителів історії).....	7
Антонова О. Є. Особливості підготовки креативного фахівця: досвід закладів вищої освіти України.....	11
Бегас Л. Д. Особливості театралізованої діяльності в загальній та спеціальній педагогіці	16
Бекірова А. Р. Компетентнісний підхід як методологічна основа формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкових класів	19
Біда Д. Д. Ресурсний центр «Колосок» як складова STEM-освіти в Україні.....	25
Бондарчук С. Л. Формування мотиваційної системи активізації креативної діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.....	33
Бутенко О. Г., Воєдило О.В. Модернізація змісту професійної підготовки майбутніх педагогів до гендерного виховання дітей у контексті концепції розвитку педагогічної освіти.....	38
Бянь Лулу Методичне забезпечення формування культури мовлення студентів з КНР у процесі професійної підготовки	43
Валенкевич О.В. Методологічні основи музейної педагогіки.....	48
Вашук О. В. Проблема діагностики потенціалів інтелектуального розвитку особистості та причин дисгармонії розвитку особистості	53
Веремюк Л.Л. Культуроорієнтовані підходи до викладання іноземної мови у педагогічних ЗВО	59
Вільш Іоланта (Wilsz J.) Самоуправлінська активність особистості в контексті цінностей її сталих індивідуальних рис (Aktywność samorozwojowa jednostki w kontekście wartości jej stałych indywidualnych cech osobowości).....	63

Вітвицька С. С.

Професійно-педагогічна спрямованість як необхідний компонент готовності майбутнього вчителя до педагогічної діяльності в умовах нової української школи .. 67

Власенко О.М.

Громадянська компетентність у новій українській школі: дидактичні аспекти формування та розвитку..... 72

Влодарська-Золя Лілія (Włodarska-Zoła L.)

Управління в еволюційному середовищі організації (Zarządzanie w ewoluującym otoczeniu organizacji)..... 77

Вознюк О. В.

Головні аспекти теорії ноосферної освіти..... 81

Гаврилюк С.М., Дудник Н.А.

Створення ситуації творчого успіху як передумови професійного розвитку майбутніх вихователів..... 87

Герасимчук О.Л., Корбут М. Б.

Екологічна стежка як засіб формування екологічної культури особистості 92

Гилярська О. І.

Риторична підготовка майбутніх учителів у педагогічних коледжах як педагогічна проблема 96

Гоголь Н. В.

Медіаосвітні ресурси як засіб реалізації культурологічного підходу в шкільній літературній освіті 104

Горбенко С. Л., Патрикєєва О. О., Василяшко І. П., Лозова О. В.

Організація STEM-навчання у закладах освіти 109

Гордаш А. М.

Генералізація арт-парадигм в освітній методології становлення основ художньої майстерності митця..... 115

Горобець О. В., Горобець С. М.

Формування екологічної відповідальності в процесі професійної підготовки економістів 123

Демченко І.І., Білан В. А. (Demchenko I., Bilan V.)

Corrective opportunities of the use of art therapy methods in a teacher-defectologist's work..... 130

Дубасенюк О. А.

Методологічні засади наукової діяльності у закладах вищої освіти, реалізовані у наукових працях академіка АМСКП Д. В. Чернілевського 135

Дука Т. М., Підлипняк І. Ю.

Особливості розвитку професійного потенціалу майбутнього педагога засобами інноваційних технологій 141

Ельбрехт О.М. Глобалізаційний контекст розвитку шкільної освіти США	146
Євдоченко О. С. Діяльнісний підхід до формування експериментальних умінь як складової професійної компетентності майбутніх хіміків.....	152
Желанова В. В. Логіка формування навичок партнерства у майбутніх педагогів в освітньому середовищі ЗВО	157
Завязун Т. В. Психолого-педагогічний супровід розвитку мовлення дітей дошкільного віку з труднощами комунікації в ігровій діяльності.....	161
Залевський П. М. Зміст компетентнісної підготовки майбутніх учителів музики в закладах вищої освіти.....	166
Залізняк А. М. Формування професійної компетентності майбутнього вихователя як запорука його успішної діяльності	170
Зеленюк С. В. Інформаційно-комп'ютерні технології як засіб формування інформаційної культури майбутнього вчителя музики	174
Зелінська І. С. Педагогічні засади впровадження дидактичних ігор на уроках музичного мистецтва в умовах сучасної школи.....	179
Іськова Л. М. Розвиток навичок художньої інтерпретації в процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музики.....	183
Іщенко Л. В., Журавко Т. В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами збагачення і активізації словника	186
Карнаух Л. П., Авраменко О. О. Теоретичні засади соціального розвитку особистості дошкільника в умовах сучасного суспільства	192
Киливник В. В. Педагогічна модель формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови (англійської) в умовах коледжу	196
Ковальчук В. А. Рівневий аналіз сформованості педагогічно-спеціалізованої компетентності майбутніх учителів в умовах варіативності освітньо-виховних систем	203

Козак Н. Д. Елементи інноватики в розвитку художньої творчості старших дошкільників.....	211
Козаченко Г. В. Змістова структура педагогічної компетентності викладачів фармацевтичного профілю	215
Козлакова Г. О. Університетська освіта: виклики XXI століття	222
Козловський Ю. М., Козловська І. М. Морально-релігійні аспекти діяльності викладача закладу вищої технічної освіти	229
Колеснікова І. В. Медіакультура сучасного вчителя: від теорії до практики	233
Колісник Л. В. Професійна культура педагога – основа формування педагогічної майстерності студента вищої школи	237
Колонтаєвська С. В. Особливості використання дитячої мультиплікації як засіб виховання основ культури поведінки старших дошкільників	241
Коновальчук І. М. Терміносистема проблеми готовності майбутніх учителів початкових класів до міжособистісної взаємодії з дітьми та батьками в ситуації конфлікту	246
Королюк О. М. Формування методичної компетентності майбутнього вчителя математики	251
Кочубей Т. Д. Духовно-творчі вектори виховання особистості в українській народній педагогіці XIX–XX ст.....	256
Погребняк В., Дашковская Е., Солоденко А. Система вищої освіти України: сучасний стан та перспективи розвитку	264

Т. М. Дука,
кандидат педагогічних наук, доцент,
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань)
tanya_kucher75@ukr.net
ORCIDID: 0000-0002-8186-3769

І. Ю. Підліпняк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань)
irenkudryashka@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-8265-589X

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті здійснено спробу обґрунтування застосування інноваційних педагогічних технологій як засобу розвитку професійного потенціалу педагога. З'ясовано переваги та суперечності впровадження інноваційних технологій в освітньому процесі. Схарактеризовано сучасні інноваційні технології за класифікаціями та за специфікою їх використання. Визначено серед усіх зазначених груп інноваційних технологій найбільш оптимальні для підвищення рівня розвитку професійного потенціалу майбутнього педагога у сучасному освітньому просторі в закладах вищої освіти.

Ключові слова: інновація, педагогічна технологія, інноваційна педагогічна технологія, розвиток професійного потенціалу, майбутній педагог, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Нині сучасні процеси модернізації освіти в Україні характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток професійного потенціалу здобувачів вищої освіти.

Тому це можливо за умов творчого пошуку нових або вдосконалення вже наявних концепцій, принципів, підходів до освіти, використання інноваційних педагогічних технологій, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управління педагогічним процесом. Таким чином, інноваційність є невіддільною частиною серед домінуючих тенденцій розвитку особистості. З урахуванням цього нова освітня парадигма вибудовується на засадах збереження і розвитку її творчих починань, спрямованості на самовизначення, стабільно активної життєдіяльності у змінних соціальних умовах, готовності до сприймання і розв'язання нових завдань [1]. Слід зазначити, що інноваційна педагогічна діяльність пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності педагога, розробляє педагогічні технології, що реалізуються в цій діяльності. Така робота базується на основі заповідей розвитку творчої особистості (за К. Вайнцвагом), серед яких: «досягни успіху в тому, що ти любиш робити»; «розвивай свої творчі здібності»; «не втрачай віри в себе»; «намагайся мислити позитивно»; «культивуй у собі сміливість» та ін. [1]. Особливо важливим це стає сьогодні, коли важливим пріоритетом державної політики на ринку праці є оптимізація професійної підготовки фахівців з акцентуванням не на оцінці процесу навчання, а на результаті, не на тривалості навчання, а на його якості. У зв'язку з чим, основний зміст діяльності сучасного закладу вищої освіти наповнюється компетентнісним вдосконаленням професійного потенціалу майбутніх педагогів, де чільне місце відводиться засобам інноваційної діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Історію походження інновацій в освіті пов'язують із періодом зародження експериментальної педагогіки (друга пол. XIX ст.), науки про вивчення психологічних особливостей дитини, новітніх форм і змісту її навчання й виховання методами наукового пошуку, серед яких просвітницькі ідеї А. Біне, О. Декролі, А. Лай, Е. Клапаред, В. Кіпатрік, Е. Мейман, Е. Торндайк та ін. Впливають на зміну розуміння та сприйняття освіти як феномену та знаходять своє відбиття та продовження у «Лабораторній школі» Дьюї, «Органічній школі» М. Джонсона, «Школі гри» К. Пратта, дитячій школі М. Наумберга та ін.)

Перша половина XX ст. на думку О. Савченко – це етап піднесення педагогічних систем гуманістичної спрямованості (М. Монтессорі, Р. Штайнер, С. Френе та ін.). Новаторськими ідеями цієї сфери були виховання дитини на принципі природовідповідності, на засадах розвитку її внутрішньої свободи та гідності [2].

У вітчизняну практику термін «інновація в освіті» увійшов в середині 80-х рр. минулого століття. Її визначальною рисою стало формування освітніх альтернатив (школ, педагогічних систем, концепцій тощо) як своєрідних центрів наукового-педагогічного пошуку і популяризації нових педагогічних ідей.

Проблемам інноваційної діяльності в освітній сфері присвячено чимало досліджень провідних учених, зокрема О. Арламова, Н. Артикуці, І. Беха, М. Бургіна, Л. Ващенко, Г. Герасимова, Л. Даниленко, І. Дичківської, В. Журавльова, Л. Іллюхіної, М. Кларіна, О. Козлова, А. Ніколса, О. Пехоти, Л. Подимової, А. Пригожина, В. Сластьоніна, М. Поташника, А. Хуторського, Н. Юсуфбекової та ін. Розробкою інноваційних технологій навчання займалися А. Белкін (педагогічна технологія створення ситуацій успіху), Л. Виготський, Ж. Піаже, Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередіт (технологія розвитку критичного мислення), В. Коваленко, Б. Нікітін,

П. Підкасистий (ігрові технології), О. Пометун, Л. Пироженко (інтерактивні технології), К. Баханов, В. Кіпатрик, В. Гузєєв, І. Єрмаков, О. Пехота, І. Чечель (технології проектного навчання), А. Єршов (комп'ютерні (інформаційні) технології) та ін.

У наш час проблемам розробки інноваційних освітніх технологій присвячені дослідження таких науковців, як В. Андрєєв, І. Дичківська, К. Колін, Н. Криворучко, І. Підласий, В. Симоненко, В. Сластьонін, В. Шапкін та ін.

Мета статті – обґрунтувати значення використання інноваційних педагогічних технологій як засобу розвитку професійного потенціалу майбутнього педагога, довести важливість їхнього застосування в освітньому процесі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Феномен потенціалу вивчається в психології, педагогіці, соціології, акмеології, економіці, менеджменті є важливим для цілісного розуміння поступального розвитку особистості. У наукових працях категорія «потенціал» часто використовується не як наукове поняття, а метафорично, як синонім термінів «ресурси» чи «можливості».

Філософськими передумовами вивчення потенціалу є дослідження в площині співвідношення потенційного та актуального в межах наукової школи С. Рубінштейна. Інноваційними є дослідження феномена потенціалу через призму концепції Л. Виготського про зони найближчого та актуального розвитку, що трансформуються у вивчення потенціалу через концепцію зони найближчого професійного розвитку В. Маркова. У великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «потенціал» подається як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил та ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері; запас чого-небудь, резерв; приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов [3].

На думку В. Маркова, поняття «потенціал» як психологічний феномен інтегрально описує феномени мотивів і здібностей. Здібності індивіда зображуються як уже реалізований потенціал, а мотивація особистості – як подальші перспективи розвитку потенціалу, тобто нереалізований потенціал.

В. Марков пропонує ієрархічну модель опису потенціалу людини як соціально-особистісної системи: біологічний потенціал (визначається біоенергетичними процесами і їх специфікою) – психологічний потенціал (пов'язаний з психічною саморегуляцією) – особистісний потенціал (охоплює особистісно-професійний та професійно особистісний потенціали) [4; 5]. Вчений пропонує розглядати професійний потенціал як частину особистісно-професійного потенціалу, який охоплює інтелектуальний, мотиваційний, операційний, комунікативний, творчий, інноваційний потенціали та ін.

У педагогіці професійний потенціал педагога розглядається як система педагогічної майстерності, яка об'єднує різнопланові та різнорівневі аспекти підготовки та діяльності вчителя і трактується як здатність ефективно виконувати свою роботу на рівні сучасних вимог педагогічної професії; – база професійних знань, умінь, навичок у єдності з розвинутою здатністю педагога активно мислити, творити, діяти, втілювати свої наміри в життя, досягати запроєктованих результатів;

– спрямованість педагога на ціль і здатність її досягти, тобто важливим є співвідношення намірів і досягнень; – ціннісно-мотиваційна орієнтація на виконання професійної педагогічної діяльності, адже одних лише здібностей мало для якісного виконання професійних обов'язків; – система природних і набутих у процесі професійної підготовки та практичної діяльності якостей та здібностей.

В. Міляєва в понятті професійний потенціал вбачає відповідність орієнтації, схильностей, професійних уподобань обраній професії, наявність відповідного типу особистості, рівень професійної мотивації [6].

На думку С. Ківалова, Л. Білої професійний потенціал виражається за допомогою здатності працівників ефективно виконувати їх професійні обов'язки, для чого потрібно здобути відповідну професійну освіту, практичні навички та досвід. Таким чином, з цього визначення можна зробити висновок, що професійний потенціал актуалізується в процесі професійного розвитку та з набуттям досвіду [7].

Враховуючи вище зазначене, вбачаємо за доцільне характеризувати різноманітні підходи щодо розкриття понять «інноваційні педагогічні технології», оскільки, на нашу думку, завдяки активному та умілому використанню їх здійснюється розвиток саме професійного потенціалу майбутнього педагога.

Існують різні наукові підходи до проблеми інноватики. М. Кларін відомий спеціаліст із закордонної педагогіки відзначає, що за своїм основним змістом поняття «інновація» приналежне не тільки до створення і поширення новачій, а й до змін у способах діяльності, стилі мислення, які з цим пов'язані. Розглядаючи інноваційні моделі навчання в такий спосіб, ми звертаємося до нових дидактичних підходів, які формують нетрадиційне уявлення про організацію навчального процесу [8 : 55].

Тому підготовка майбутніх педагогів повинна бути адекватною запитам практики та разом з цим більш персоналізованою, надаючи кожному студенту вже в період навчання можливості для поглиблення своєї професійної підготовки, опанування основами педагогічної майстерності, з урахуванням інноваційних технологій. Отже, системний підхід до аналізу професійної підготовки вчителя-вихователя дозволяє створити підґрунтя для розробки педагогічної технології. Остання розглядається нами як системна і послідовна реалізація на практиці проекту певної педагогічної системи професійної підготовки педагога [2].

Інновації в освіті, які зараз відбуваються є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребам сучасної якісно нової освіти. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень

професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у закладі освіти в контексті нашого дослідження, в закладі вищої освіти.

Поняття «освітня технологія» синтезує у собі вплив освітнього середовища на процес створення та функціонування адекватної до потреб і можливостей особистості і суспільства, теоретично обґрунтованої навчально-виховної системи соціалізації, особистісного і професійного розвитку й саморозвитку людини в освітній установі [5 : 51].

Виходячи з цього, інноваційні технології мають різні класифікації, з урахуванням об'єктів впливу, очікуваних результатів, учасників процесу та ін. За об'єктом впливу виокремлюють: педагогічні, соціально-психологічні, організаційно-управлінські), за рівнем поширення: системно-методологічні, локально-технологічні, за інноваційним потенціалом нового: радикальні, модифікаційні, комбінаторні.

За об'єктом впливу результатами педагогічних новацій визначають якісні зміни у результаті освітнього процесу.

Упровадження інновацій спеціально-психологічної спрямованості націлені на покращення мікроклімату в освітньому середовищі, на формування високого рівня культури стосунків суб'єкт-суб'єктної взаємодії освітнього процесу.

Інновації організаційно-управлінського типу спрямовані на забезпечення запровадження сучасних форм і методів управління, з метою подолання стереотипів консервативного стилю керівництва та формування нових партнерських відносин.

Поширення інновацій системно-методологічного рівня запроваджуються у межах загальної системи. Локально-технологічний рівень інновацій передбачає апробацію особистісно орієнтованих інноваційних методів, систем на окремих об'єктах освіти. Згідно з інноваційним потенціалом нового, радикально нові ідеї – інновації в освіті, що запроваджуються на основі кардинально нових засобів (інформаційно-комп'ютерних технологій, нейролінгвістичного програмування тощо). Модифікаційні інновації, спрямовані на вдосконалення змісту, форм, методів освітнього процесу, організації освіти. Комбінаторні осучаснені новачки – освітні й педагогічні традиції, адаптовані до нового соціокультурного середовища [2].

В. Химинець визначає інноваційні технології за такою класифікацією:

структурно-логічні технології – поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і розв'язання дидактичних задач на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням поетапної діагностики результатів;

інтеграційні технології – дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, занять, навчальних днів;

ігрові технології – дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час виконання яких формуються уміння розв'язувати завдання на основі компромісного вибору (театралізовані, ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг; розв'язання практичних ситуацій і задач, комп'ютерні програми тощо);

тренінгові технології – система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів розв'язання типових практичних завдань, за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язання управлінських завдань);

діалогові технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодійних дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня: студент-викладач, студент-автор, викладач-автор тощо. Діалогові форми вважаються найбільш поширеними серед інших сучасних технологій;

інформаційно-комп'ютерні технології – технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу людина-машина за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних та ін.) [9].

Сучасна тенденція багатьох закордонних та вітчизняних закладів вищої освіти характеризується впровадженням поєднання очного і дистанційного навчання, під час якого студент самостійно вивчає дисципліни в електронному форматі, що не виключає його безпосередніх контактів з викладачем. Таке інтегрування базується на можливості забезпечення за допомогою дистанціювання студента, його більшої автономності, що дозволяє суттєво покращити організацію самостійної роботи. Інформаційно-освітнє середовище дистанційної освіти являє собою навчально-методичний комплекс, в якому об'єднуються та висвітлюються як теоретичні (лекції, презентації, відео-уроки) та практичні матеріали (плани практичних та лабораторних занять, завдання для індивідуальних науково-дослідних завдань, самостійної роботи та ін.). Умовно їх можна виокремити у дві підсистеми: 1) мультимедійний інформаційний комплекс теоретичного матеріалу, практичних занять, лабораторних робіт і вирішення завдань за допомогою інформаційних комп'ютерних технологій 2) інформаційна система аналізу рівня знань і ступеня засвоєння матеріалу. Такий навчально-методичний комплекс містить систему контролю й аналізу процесу оцінювання рівня засвоєння матеріалу [2].

Зазначимо, що особливістю інноваційних педагогічних технологій є те, що на практиці вони можуть активно поєднуватися і мати гарний результат.

Процес формування у майбутніх педагогів професійного потенціалу полягає в цілеспрямованій взаємодії, спільній для педагога і студента процесу творчої діяльності в адекватних спеціально організованих умовах із застосуванням необхідних інноваційних форм, методів і засобів організації занять.

Форми й методи організації заняття використовуються в комплексі та залежать від завдань конкретного етапу формування. Цікавим, на нашу думку, є особистісно-креативний підхід І. Кукуленко-Лук'янець, який забезпечує значно вищу результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі актуалізації особистісного потенціалу. Власне, під ним автор розуміє певну сукупність концептуальних і методичних засобів розвитку і реалізації творчого потенціалу особистості з метою нейтралізації психологічних проблем суб'єкта, розблокування його креативного потенціалу, покращення успішності його професійної підготовки. Формування та розвиток необхідних професійних педагогічних вмінь відбувається під час застосування різноманітних освітніх технологій, основу яких складають інноваційні: у навчальному процесі: проведення тренінгових занять; використання рольових та ігрових методик, проблемних ситуацій при проведенні практичних та лабораторних занять; розробка та захист проєктів; впровадження інтерактивних методів навчання з використанням інформаційних технологій; розробка програмних засобів навчального та наукового призначення, електронних підручників, посібників та методичних матеріалів; залучення студентів до виготовлення та створення дидактичного арсеналу засобів, технологій, проєктів на основі концепції колективних творчих справ тощо; у період проходження педагогічної практики: вивчення передового педагогічного досвіду наставників; розробка кількох варіантів планів конспектів проведення нестандартних занять з наступним їх колективним обговоренням; у позааудиторній роботі: участь у спільних міжнародних проєктах, науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, олімпіадах і конкурсах на кращу наукову роботу; підготовка публікацій за наслідками проведених досліджень та ін. [10]. Все це формує ставлення майбутнього педагога до педагогічного процесу як до засобу самореалізації, що створює сприятливе підґрунтя для професійного саморозвитку студентів, розвитку креативності, мовленнєвої культури, комунікативних прийомів, здатності передбачати реакцію партнерів, виробленню та розширенню стратегії педагогічної поведінки, активізації особистої позиції студентів. Таким чином, інноваційна освітня діяльність – складний процес, що потребує умілого, гнучкого, конструктивного застосування. Реальне, не декларативне впровадження інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дозволяє розв'язувати проблеми розвивального, особистісно орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи. При цьому спостерігається зростання педагогічної майстерності та фахової компетентності майбутніх педагогів, відстежується формування сучасного стилю мислення з його характерними ознаками (креативністю, системністю, гнучкістю, динамізмом, перспективністю, об'єктивністю, концептуальністю) на рівні особистості фахівця. Використання інноваційних технологій сприятиме підвищенню якості навчального процесу за таких умов: відповідний морально-психологічний клімат; постійне вдосконалення матеріально-технічної бази та дидактичного забезпечення навчального процесу; багаторівневість і гнучкість у питаннях конструювання змісту, форм, методів і засобів навчання з урахуванням специфіки навчального закладу, професійних потреб та індивідуальних запитів педагогічних працівників; випереджальний характер навчання; посилення практичної спрямованості навчання. Реалізація цих умов сприятиме розвитку професійного потенціалу майбутнього педагога.

Висновки. Отже, важливою умовою успішної самореалізації в професійній діяльності є розвиток професійного потенціалу засобами інноваційних технологій, а також саморозвитку професійно важливих здібностей, якостей, вмінь, мотивації. Інноваційні процеси в педагогічній діяльності покликані забезпечити підвищення якості навчання й виховання або знизити витрати на досягнення кращих результатів в освіті. Метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності освітнього процесу. Якісне використання інноваційних процесів зумовлює створення інформаційної компетенції майбутнього педагога, що є важливою складовою його професійної компетенції. Аналіз інноваційних засобів розвитку професійного потенціалу педагога переконує у складності цього процесу, що спонукає необхідність створення інформаційно-комп'ютеризованих платформ та технологій.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальших досліджень потребує проблема моніторингу педагогічних інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кінінєєва Т. Упровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес як умова інноваційного розвитку закладу освіти [Електронний ресурс] / Т. Кінінєєва, О. Плотнікова. – Режим доступу : <http://pedvistavka.at.ua/>.
2. Дубасенюк О.А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки // Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія / За ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – С. 14-47.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Марков В.Н. Профессиональный потенциал и зона ближайшего профессионального развития / В. Марков // Акмеологическое исследование потенциала, резервов и ресурсов человека. Факторы оценки и развития профессионального потенциала кадров управления. – М., 2005 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.potentiales.ru/page300.htm>.
5. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / за ред. С. О.Сисоевої. – ВІПОЛ. 2001. – 502 с.

6. Міляєва В. Р. Теоретичний аналіз поняття потенціалу особистості / В. Р. Міляєва, Н.К. Лебідь, Ю. В. Бреус // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 15. – Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2013. – С. 405 – 415.
7. Ківалов С. В. Організація державної служби в Україні : навч.-метод. посіб. / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла. – Одеса : Юридична література, 2002. – 328 с.
8. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе / М. В. Кларин. – М., 1989.
9. Химинець, В. В. Інноваційна освітня діяльність / Василь Васильович Химинець. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІПО, 2007. – 364 с.
10. Гречаник, Б. В. Інноваційний потенціал вітчизняних ВНЗ: особливості та проблеми його формування / Богдан Васильович Гречаник // Інвестиції : практика та досвід. – К., 2010. – №11. – С. 24–27.

REFERENCES (TRANSLATED&TRANSLITERATED)

1. Kininyeyeva T. Uprovadzhennya suchasny'x osvitnix texnologij u navchal'no-vy'xovny'j proces yak umova innovacijnogo rozvy'tku zakladu osvity' [Elektronny'j resurs] / [Implementation of modern educational technologies in the educational process as a condition for the innovative development of educational institution]. T. Kininyeyeva, O. Plotnikova. – Rezhy'm dostupu : <http://pedvistavka.at.ua/>.
2. Dubasenyuk O.A. Innovacijni osvitni texnologiyi ta metody'ky' v sy'stemi profesijnno-pedagogichnoyi pidgotovky' // Profesijna pedagogichna osvita : innovacijni texnologiyi ta metody'ky' : Monografiya / [Innovative educational technologies and methods in the system of vocational and pedagogical training] Za red. O. A. Dubasenyuk. – Zhy'tomy'r : Vy'd-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – S. 14-47.
3. Vely'ky'j tлумachny'j slovny'k suchasnoyi ukrajyns'koyi movy' (z dod. i dopov.) / [Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (with additional and additional materials)]. uklad. i golov. red. V.T. Busel. – K.; Irpin' : VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
4. Markov V.N. Professy'onal'nyj poteny'al y' zona bly'zhajshego professy'onal'nogo rozvy'ty'ya / [Professional potential and area of the nearest professional development]. V. Markov // Akmeology'cheskoe y'ssledovany'e poteny'ala, rezervov y' resursov cheloveka. Faktory ocenky' y' rozvy'ty'ya professy'onal'nogo poteny'ala kadrov upravleny'ya. – M., 2005 [Электронный ресурс]. – Rezhy'm dostupa : <http://www.potenciales.ru/page300.htm>.
5. Pedagogichni texnologiyi u neperervnij profesijnij osviti : monografiya / [Pedagogical Technologies in Continuing Professional Education: Monograph] za red. S. O.Sy'soyevoyi. – VIPOL, 2001. – 502 s.
6. Milyayeva V. R. Teorety'chny'j analiz ponyattya potencialu osoby'stosti / [Theoretical analysis of the concept of personality potential]. V. R. Milyayeva, N.K. Lebid', Yu. V. Breus // Problemy' suchasnoyi psy'xologiyi: Zbirny'k naukovy'x prac' Kam'yanecz'-Podil's'kogo nacional'nogo universy'tetu imeni Ivana Ogiyenka, Instytutu psy'xologiyi im. G.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny' / Za red. S.D. Maksy'menka, L.A. Onufriyevoyi. – Vy'p. 15. – Kam'yanecz'-Podil's'ky'j: Aksioma, 2013. – S. 405 – 415.
7. Kivalov S. V. Organizaciya derzhavnnoi sluzhby' v Ukraini : navch.-metod. posib. / [Organization of civil service in Ukraine]. S. V. Kivalov, L. R. Bila. – Odessa : Yury'dy'chna literatura, 2002. – 328 s.
8. Klary'n M. V. Pedagogy'cheskaya texnologyya v uchebnom processe / [Pedagogical technology in the educational process]. M. V. Klary'n. – M., 1989.
9. Ху'мы'нец', В. В. Innovacijna osvitnya diyal'nist' / [Innovative educational activities]. Vasy'l' Vasy'l'ovy'ch Ху'мы'нец'. – Uzhgorod : Informacijno-vy'davny'chy'j centr ZIPPO, 2007. – 364 s.
10. Grechany'k, B. V. Innovacijny'j potencial vitchy'znyany'x VNZ: osobly'vosti ta problemy' jogo formuvannya / [Innovative potential of national universities: peculiarities and problems of its formation]. Bogdan Vasy'l'ovy'ch Grechany'k // Investy'ciyi : prakty'ka ta dosvid. – K., 2010. – #11. – S. 24–27.

Дука Т.М., Подлипняк И.Ю. Особенности развития профессионального потенциала будущего педагога средствами инновационных технологий

В статье предпринята попытка обоснования применения инновационных педагогических технологий как средства развития профессионального потенциала педагога. Выяснены преимущества и противоречия внедрения инновационных технологий в образовательном процессе. Охарактеризованные современные инновационные технологии по классификациям и по специфике их использования. Определены со всех указанных групп инновационных технологий наиболее оптимальные для повышения уровня развития профессионального потенциала будущего педагога в современном образовательном пространстве в учреждениях высшего образования.

Ключевые слова: инновация, педагогическая технология, инновационная педагогическая технология, развитие профессионального потенциала, будущий педагог, учреждение высшего образования.

Duka T.N., Pidlypniak I.Y. Features of development of professional potential of the future teacher through means of innovative technologies

The article is devoted to the using of innovative technologies in the modern educational process in institutions of higher education during the training of specialists in pedagogical specialties. The article attempts to justify using of innovative pedagogical technologies as a mean of developing the professional potential of a teacher. The advantages

and contradictions of the introduction of innovative technologies in the educational process are revealed. The modern innovative technologies are classified according to the classifications and the specifics of their use. Among all the mentioned groups of innovative technologies, the most optimal ones are identified for increasing the level of development of the professional potential of the future teacher in the modern educational space in higher educational institutions, in particular, computer-information technologies.

Innovations in education, which are now taking place, are a natural phenomenon, dynamic by its character and developmental by its results, their implementation allows to resolve the contradictions between the traditional system and the needs of modern qualitatively new education. An essential feature of innovation is its ability to influence the general level of professional activity of the teacher, to expand the innovative field of educational environment in the institution of education in the context of our research, in the institution of higher education.

Innovative educational activity is a complex process that requires skilful, flexible, constructive application. Real, non-declarative introduction of innovative pedagogical technologies substantially changes the educational process, which allows solving problems of developmental, person-oriented education, differentiation, humanization, formation of an individual educational perspective.

Key words: innovation, pedagogical technology, innovative pedagogical technology, development of professional potential, future teacher, institution of higher education.

УДК 373.3/.5(73)

О. М. Ельбрехт,
доктор педагогічних наук, доцент,
(Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ);
професор кафедри педагогіки,
початкової освіти та освітнього менеджменту
(Ніжинський державний університет, м. Ніжин)
Google Scholar om.elbrekht@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0470-2408>

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ США

Глобалізація є важливою тенденцією розвитку суспільства, яка глибоко змінює світ у соціальному, економічному та культурному відношенні. Автором проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних учених, в яких висвітлюються проблеми формування стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації, впливу процесів глобалізації на міжнародні відносини, глобальних суперечностей у сучасному світі, глобалізаційного контексту розвитку освіти. Здійснений аналіз засвідчив неоднозначність у поглядах на глобалізацію, оцінку її наслідків, що є цілком зрозумілим. Адже глобалізація як процес суперечлива у своїй основі, має неоднозначні прояви й наслідки. У статті розкрито сутність глобалізації, її основні ознаки як суспільно-економічного процесу: поширення за межі держав економічних, політичних, культурних процесів, інтернаціоналізація людської діяльності, формування на цій основі нової цілісності світового простору. Особлива увага приділяється взаємовпливу глобалізації й освіти. Аналізуються фактори, що визначають суттєві зміни у сфері освіти в контексті глобалізації, серед яких: перехід до інформаційного суспільства, зростання глобальних проблем, динамічний розвиток економіки, посилення процесів демократизації, розширення міжкультурної взаємодії та інші.

Ключові слова: тенденція, глобалізація, суперечливість, фактори впливу, розвиток, глобальна освіта, демократизація, інтернаціоналізація, міжкультурна взаємодія.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Останніми десятиліттями посилення процесів глобалізації стає важливою характеристикою інтенсивного розвитку суспільства. Продовжується формування єдиного середовища професійної діяльності в економічній, соціальній, політичній, духовній сферах суспільного життя. Співпраця народів і країн відкриває широкі можливості для освоєння нових технологій, розвитку економіки, підвищення якості життя, взаємозбагачення культур. Глобалізація має тісний зв'язок з освітою: освіта займає важливе місце у формуванні суспільства, а глобальна діяльність здійснює вплив на розвиток освіти. Проте процеси глобалізації розгортаються суперечливо за характером впливу на подальший хід розвитку суспільства. На формування нових типів відносин у сучасному суспільстві істотно впливають інтереси й можливості невеликої кількості розвинених країн, серед яких важливе місце посідають США, які є провідним агентом глобалізації. Зрозуміло, що глобалізаційний контекст розвитку освіти цієї країни знаходиться у полі зору українських і зарубіжних учених.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Підґрунтям нашого дослідження стали наукові праці з питань: формування стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації (О. Білоус, Я. Жаліло, Д. Лук'яненко та ін.); вплив процесу глобалізації на міжнародні відносини (М. Юрій та ін.);